

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ В ГАЛУЗІ АВІАЦІЇ

Принцип правової визначеності є складовим елементом верховенства права. Це досить складне явище, що охоплює цілий комплекс складових, які в науці і юридичній практиці позначаються різними термінами і поняттями. Принцип правової визначеності тісно пов'язаний з такими поняттями як правова безпека, правова певність, правова прогнозованість, правова стабільність, а також передбачуваність.

С. Головатий визначає, що правова система, норми якої є безсумнівними (певними), дає людині змогу володіти знанням стосовно сфери свободи, в якій вона може діяти як незалежна істота, не боячись при цьому непередбачуваних, а тому - безпідставних вторгнень влади. Згідно з класичною ліберальною теорією правова визначеність є необхідним засобом забезпечення розквіту демократії і вільноринкової економіки [1].

На думку С. Погребняка, зміст принципу правової визначеності містять вимоги, які випливають з ідей передбачуваності права, легкого з'ясування і користування правом. Оскільки ці ідеї мають втілюватись як у процесі нормотворчості, так і в процесі реалізації норм права (нормозастосування), то це обумовлює дві групи відповідних умов: вимоги до норм права (нормативно-правових актів) і вимоги до їхнього застосування. Також виділяє додаткові вимоги щодо заборони широких дискреційних повноважень, які стосуються норм, що визначають компетенцію державних органів [2, с. 181-182].

Непередбачувані дії держави, безумовно, підривають стабільність правової системи, порушують демократичні засади законності дій органів публічної влади в сфері авіації. Норми не повинні наділяти ці державні органи широкими дискреційними повноваженнями оскільки це призводить до підвищення рівня свавілля в їх діяльності і до зменшення здатності суб'єктів у сфері авіації передбачити їх дії.

Вважаємо, що необхідність нормативно-правових актів бути узгодженими (несуперечливими) є важливим критерієм у прийнятті нормативно – правових актів в сфері авіації. На жаль, в українській правовій системі цією вимогою досить часто нехтують.

Процедурним проявом правової визначеності є вимоги, що супроводжують створення й оприлюднення нормативно-правових актів. Вони спрямовані на забезпечення своєчасного інформування осіб про зміст актів, що надає можливість розуміння суб'єктам цивільної авіації свого місця в правовідносинах, впевненості в стабільності свого правового становища, дозволяє вчасно і послідовно планувати свою поведінку.

Важливою вимогою у нормотворчості в галузі цивільної авіації є послідовність. Це означає неможливість необґрунтованих змін нормативно-правових актів, а також послідовність діяльності, відповідність цілям державної політики, а також планам із підготовки проектів регуляторних актів, що дає змогу суб'єктам цивільної авіації здійснювати планування їхньої діяльності. Але на практиці, на жаль цієї вимоги не завжди дотримуються.

Система правових актів у галузі цивільної авіації є складною і численною. Вона складається з Конституції України, Повітряного кодексу України, Концепції розвитку цивільної авіації України, Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року та інших законодавчих актів: національних нормативно-правових актів: Укази Президента України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, Накази Міністерства інфраструктури, Міністерства внутрішніх справ України, Державної авіаційної служби; державних та галузевих стандартів, керівних документів із стандартизації, нормативно-правових актів колишнього МЦА СРСР, які не втратили свою актуальність і не суперечать Конституції та чинному законодавству України, чинних для України актів міжнародного повітряного права (Конвенції, Резолюції, Протоколи, Керівництва, Регламенти, Стандатри), документів міжнародних організацій, членом яких є Україна.

Важливо зазначити що з усієї досить розгалуженої системи правових норм в галузі цивільної авіації необхідно виділити окремі напрями, що ними

регулюються: 1) правові норми, що регулюють взаємовідносин між суб'єктами діяльності у сфері цивільної авіації; 2) технічні норми щодо регулювання вимог до авіаційної техніки та наземної інфраструктури; 3) правові норми, що здійснюють регулювання фінансово-господарської діяльності авіаційних підприємств; 4) правові норми щодо регулювання вимог до персоналу цивільної авіації, щодо рівня їх кваліфікації, досвіду роботи та стану здоров'я, освітнього рівня, підвищення кваліфікації, сертифікації, тощо.

Отже, основу принципу правової визначеності становить формальна визначеність змісту правових норм, шляхом логічного, послідовного та, за можливості, повного врегулювання суспільних відносин в галузі цивільної авіації та надання цим відносинам певної форми.

Вимога якості законів становить зміст принципу правової визначеності. До якості законів належать такі ознаки, як чіткість, точність, зрозумілість і передбачуваність законодавства, що досягається в процесі нормотворення шляхом використання засобів юридичної (нормопроектної) техніки. Принцип правової визначеності включає також процедурні вимоги оприлюднення законів та інших нормативно-правових актів в галузі цивільної авіації.

Дотримання принципу правової визначеності сприяє впевненості суб'єктам в галузі цивільної авіації у своєму стабільному правовому становищі, у формуванні правової поведінки зі зрозумілою перспективою, сталості та несуперечливості всієї правової системи враховуючи, що більшість норм в галузі цивільної авіації імплементуються з міжнародного права.

Література

1. Головатий С. Верховенство права: монографія: у 3 кн. Київ: Фенікс, 2006. Кн. 2: від доктрини до принципу. 1276 с.
2. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків: Право, 2008. 240 с.